

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VE BARIŞIN KORUNMASI

*Hasan DURAN**

ÖZET

BM, uluslararası siyasal sistemde yeralan devletlerin tamamına yakını, gönüllülük esasına göre üye olarak bünyesinde barındırmaktadır. Amacı, uluslararası barış ve güvenliği korumak olan BM, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında, öncelikle sorunun giderilmesi için barışçı çözüm yollarına başvurmaktadır. Bu çözümler, sorunun giderilmesinde etkili olmadığında, Antlaşma'nın VII. Bölümü gereğince silahlı kuvvet kullanılmasına karar verebilir.

Anahtar kelimeler: Uluslararası barış ve güvenlik - Barışçı çözümler - Silahlı kuvvet kullanma

ABSTRACT

United Nations includes almost all the states as members in the system of international politics in accordance with the principle of voluntarism. UN that mainly aims at keeping international peace and security primarily applies to peaceful solution methods to eliminate the problems. When the solutions are ineffective, UN may decide to apply armed force using by referring VII. Chapter of the Charter.

Key words: International peace and security - Peaceful solutions - Use of armed force

BM Antlaşması'nda, barışın korunmasıyla ilgili olarak başlıca iki tür tedbir öngörülmektedir. Antlaşma, bir taraftan "üyelerin uluslararası nitelikteki uyuşmazlıklarını, uluslararası barış ve güvenliği ve adaleti tehlikeye düşürmeyecek biçimde barışçı yollarla çözülmesini"¹ isterken, diğer taraftan da "üyelerin uluslararası ilişkilerinde herhangi bir devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığına karşı BM'nin amaçlarına aykırı olarak kuvvet kullanmalarından veya kuvvet kullanma tehdidinde başvurmalarından kaçınmalarını" öngörmektedir.² BM Antlaşması'nda,

* Öğr. Gör. Dr., A.K.Ü. Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

¹ **BM Antlaşması**, Ankara, BM Enformasyon Merkezi, 1997, madde 2/3.

² **BM Antlaşması**, madde 2/4.

uyuşmazlıkların çözümü için *barışçı* ve *zorlayıcı* önlemler olmak üzere, barışa açılan iki ayrı çözüm vardır.³

BM uluslararası bir örgüt olduğu için eşit, egemen ve bağımsız devletlerden oluşmaktadır. BM'nin üye devletlerin üstünde veya dışında bir iradesi yoktur. Antlaşma'nın maddeleri belirlenirken devlet merkezli çözümler getirilmiştir. Düzenlemeler devletler arasındaki çatışmalar için yapılmıştır.⁴ Devletlerin egemenliği ilkesi benimsendiği için de iç çatışmalar, yaygın insan hakları ihlalleri, bloklararası çatışmalar gibi sorunların ya da uyuşmazlıkların giderilmesinde bir takım sıkıntılarla karşılaşmakta ve bunların çözülmesinde BM Antlaşması yetersiz kalmaktadır.⁵

1. Uyuşmazlıkların Barışçı Yollardan Çözümü

Uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözülmesine ilişkin düzenlemeler, Antlaşma'nın VI. Bölümünde "Uyuşmazlıkların Barışçı Yollarla Çözülmesi" başlığı altında ele alınmaktadır.⁶ VI. Bölümdeki hükümler Antlaşma'nın 33. ve 39. maddelerini kapsamaktadır. Uyuşmazlıkların barışçı yollardan çözülmesinde Güvenlik Konseyi ön plana çıkmaktadır.⁷ 33. maddenin birinci fıkrası, uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye düşürecek nitelikte bir uyuşmazlığa taraf olanların her şeyden önce görüşme, soruşturma, arabuluculuk, uzlaşma, hakemlik ve hukuki çözüm yolları ile, bölgesel örgütler ya da antlaşmalarla veya kendi seçecekleri başka yollarla bu uyuşmazlığı gidermelerini öngörmektedir. Diğer bir ifadeyle BM, üyelerine uyuşmazlıklarını kendi seçecekleri yöntemlerle çözmeleri sorumluluğunu yüklemektedir.⁸

37. madde gereğince, hiçbir taraf barışçı yollarla çözme girişiminde bulunmadan, bir uyuşmazlığı Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul önüne getiremez.⁹ BM üyeleri, aralarındaki uyuşmazlıkları çözmek için bölgesel antlaşmalar yapmışlar veya bölgesel örgütler kurmuşlarsa, uyuşmazlıklarını Güvenlik Konseyi'ne getirmeden önce, bölgesel antlaşma veya örgütler

³ Peter R. Baehr/ Leon Gordenker, **The United Nations in the 1990's**, St. Martin's Press, New York, 1992, s. 66.

⁴ Devletler arasındaki savaşların sıklığı azalmasına rağmen, son 10 yılda iç savaşlar 5 milyondan fazla insanın ölmesine ve bunun birkaç katı insanın yurdundan olmasına neden olmuştur. Kofi Annan, "21. Yüzyılda Birleşmiş Milletler Raporu", (çevrimiçi) http://www.un.org.tr/doc_pdf/milen_raporu.pdf, 14 Nisan 2001.

⁵ Hugh Miall, **The Peacemakers: Peaceful Settlement of Dispute Since 1945**, St. Martin's Press, New York, 1992, s. 66.

⁶ Seha L. Meray, **Devletler Hukukuna Giriş**, 2. C., 4. bs., Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1975, s. 441.

⁷ **BM Antlaşması**, madde 33/2, 34, 35/1, 36, 37/2 ve 38.

⁸ Leland M. Goodrich ve Edvard Hambro, **BM Antlaşması Şerh ve Vesikalar**, Çev. İlhan Lütem, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1954, s. 257.

⁹ **A.g.e.**, s. 257-258.

aracılığıyla çözmeye çalışmalıdırlar. Taraflar uyuşmazlıklarını bu yolla çözemelerse, Güvenlik Konseyi'ne sunabilirler. Konsey, uyuşmazlığın uzamasının uluslararası barış ve güvenliğe bir tehdit oluşturacağı kanaatine varırsa, taraflara sorunun çözümü için bir takım tavsiyelerde bulunur.¹⁰ Konsey, kendisine havale edilen sorunun ya da uyuşmazlığın ciddiyetinin tespiti için bir soruşturma da açabilir.¹¹

BM Antlaşması'nın 24. maddesinde, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasından Güvenlik Konseyi sorumlu tutulmuştur. Konsey, devam etmesi uluslararası barış ve güvenliğe tehdit oluşturabilecek bir uyuşmazlığın barışçı yollarla çözülmesinde esas organdır. Antlaşma'nın 33/2, 34, 36, 37/2 ve 38. maddelerinde, Güvenlik Konseyi'nin görev ve yetkileri düzenlenmektedir.

BM'ye üye her devlet veya BM üyesi olmayıp, uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden bir anlaşmazlığın tarafı olan ülkeler de, Güvenlik Konseyi'nin ya da Genel Kurul'un dikkatini bu uyuşmazlığa çekebilirler.¹² Güvenlik Konseyi, bir uyuşmazlığa bakmaya yetkili olduğunu kararlaştırdıktan sonra iki türlü girişimde bulunabilir. Önce, taraflara 36/1. madde gereğince, taraflarca önceden kabul edilmiş usulleri göz önünde bulundurarak çözüm önerileri tavsiye edebilir, sonra da 37/2. madde gereğince, uygun gördüğü başka çözüm yolları önerebilir.¹³ İkinci olarak taraflar, uyuşmazlıklarını kendi belirledikleri yoldan veya Konsey'in tavsiye ettiği şekilde çözmedikleri takdirde, uyuşmazlığı Güvenlik Konseyi'ne getireceklerdir. Güvenlik Konseyi, bu durumda da sadece çözüm yollarını tavsiye etmekle yetinecek, tarafları belli bir çözüm şekline zorlayamayacaktır.¹⁴

Güvenlik Konseyi'ne verilen yetkiler, aslında devletlere büyük ölçüde hareket serbestisi getirmektedir. Egemen devletler merkezli bir yapılanma ve uluslararası ilişkilerde temel aktör olarak ulusal devletler kabul edildiği için; uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözülmesinde, Güvenlik Konseyi'ne tarafları her hangi bir çözüm şekline zorlayacak hukuksal yetkiler verilmemiştir.¹⁵ Uygulamada, Konseyin zorlamaya varmayan bir ikna gücünden söz edilebilir.

Genel Kurul'a verilen yetki ise 35/3. maddede belirtilmiştir. Genel Kurul'un dikkatine sunulan uyuşmazlıkların çözümünün, Antlaşma'nın 11

¹⁰ A.ge., s. 36.

¹¹ Gönübol, **Milletlerarası Siyasi Teşkilatlanmalar**, Sevinç Matbaası, Ankara, 1975, s. 349.

¹² **BM Antlaşması**, md. 35/1 ve 35/2.

¹³ Gönübol, **a.g.e.**, s. 350.

¹⁴ **A.g.e.**, s. 350-351.

¹⁵ Orhan Nalcıoğlu, **Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Harekatının Hukuksal Esasları**, Genekurmay Basımevi, Ankara, 1997, s. 6.

ve 12. madde hükümlerine göre yapılacağı belirtilmektedir.¹⁶ Uyuşmazlığın Güvenlik Konseyi'nce görüşüldüğü durumlar dışında, Genel Kurul'un da uluslararası barış ve güvenliği ilgilendiren uyuşmazlıkları görüşebileceğini ve BM üyeleri ile Güvenlik Konseyi'ne uyuşmazlığın çözümü için önerilerde bulunabileceği belirtilmektedir. Antlaşma'nın 14. maddesinde Genel Kurul'a daha özel bir yetki verilmektedir. Buna göre, Genel Kurul, uluslararası dostça ilişkileri bozacak nitelikte gördüğü her hangi bir durumun kökenine bakmaksızın, barışçı yollarla düzeltilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını tavsiye edebilir.

Uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözülmesinde, Genel Sekreter'in de önemli bir rolü vardır. Genel Sekreter, Antlaşma'nın 99. maddesine göre uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye düşürebileceğini düşündüğü her hangi bir konuyu, Güvenlik Konseyi'nin dikkatine sunar. Bununla birlikte uygulamada, Güvenlik Konseyi'nin veto nedeniyle karar alamadığı durumlarda önemli görevler üstlenebilmektedir.¹⁷

Devletler, uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümü ile ilgili hükümleri çok fazla kullanmamışlardır. Özellikle Soğuk Savaş döneminde bu durum çok bariz bir görünüm kazanmıştır.¹⁸ Güvenlik Konseyi'nin müdahaleleri genelde hayal kırıklığı ile son bulmuştur. Başarıya ancak, uyuşmazlığa taraf olan devletler kendi aralarında anlaşmalarında varılabilmektedir. BM, uluslararası uyuşmazlıkların çözümünde gerekli yöntem ve metotları sağlamasına rağmen, bu yöntemlerin kullanılmasını zorlayacak yetkilere sahip değildir.¹⁹ Uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümü konusunda BM'nin en önemli katkısı uyuşmazlığı, tarafların katı bir şekilde sınırlanmış çıkar çatışması kalıplarından çıkararak, uluslararası barış ve güvenlik açısından ele alınıp incelenmesini sağlamak olmuştur.²⁰

Uyuşmazlıkların çözümünde öngörülen barışçı yollar başlıca iki kategoride değerlendirilebilir:²¹

a. Zorlayıcı Bir Unsur Taşımayan Gönüllü Yöntemler

Bu yöntemler görüşme, soruşturma, arabulma ve uzlaştırmadır.

¹⁶ **BM Antlaşması**, madde 11 ve 12.

¹⁷ Miall, **The Peacemakers**, s. 68.

¹⁸ Gönübol, **a.g.e.**, s. 352.

¹⁹ Jale Civelek, **Devletlerarası Teşkilatlar**, Marmara Mali Müşavirlik Organizasyon ve Turizm Limited Şirketi, İstanbul, 1986, s. 147., Gönübol, **a.g.e.**, s. 359.

²⁰ Gönübol, **a.g.e.**, s. 359

²¹ Goodrich ve Hambro, **a.g.e.**, s. 261-263.

(1) Görüşme

Uluslararası ilişkilerde uyuşmazlıkların çözülmesinde en sık başvurulan yöntemdir. Taraflar doğrudan bir araya gelerek her türlü diplomatik girişimlerde bulunurlar ve uyuşmazlığın bitirilmesi için çözüm ararlar. Görüşmelerde karşılaşılan ilk sorun, görüşmelerin nerede yapılacağıdır. Görüşmeler için en uygun yer genellikle tarafsız bir ülke olmaktadır. Görüşmelerde, tarafların uzlaşabileceği konuların öncelikle ele alınması çözüme ulaşılmasını kolaylaştırabilir.²²

(2) Soruşturma

Uyuşmazlıkların nedeninin doğru değerlendirilmesini sağlamaya yönelik çabalardır. Dar anlamda soruşturma, bir çözüm sağlamaktan daha çok çözüm bulmaya yönelik bir gayrettir.²³ En güzel örneğini 1907 La Haye Sözleşmesi oluşturmaktadır. Sözleşmede, soruşturma komisyonlarının, uyuşmazlığa taraf olan devletlerin aralarında yapacakları özel bir anlaşma ile kurulacağı, ele alınacak konuların, komisyonun kuruluş şekli ve yetkilerinin de bu anlaşmada belirleneceği ifade edilmektedir.²⁴

(3) Arabulma

Uyuşmazlıklarda görüş ayrılıklarını azaltmak ve çözüm sağlamak için üçüncü tarafların devreye girmesidir. Arabulucu sadece uyuşmazlığın taraflarını bir araya getirip görüşmelerini sağlamakla yetinmeyerek taraflar arasındaki görüşmelere de katılarak uzlaşma sağlamaya çalışır. Tamamen tavsiye niteliği taşıyan arabulucunun önerileri, kabul edilmezse, arabuluculuk görevi sona erer.²⁵ Devletler veya kişiler arabulucu olabilirler. Uyuşmazlığa taraf olanlar, teklif edilen arabuluculuk önerisini kabul etmekte veya reddetmekte serbesttirler. Arabulucu ile çözüm arama BM tarafından oldukça fazla kullanılan bir yöntemdir. Örneğin, Kıbrıs sorununa ilişkin olarak, Güvenlik Konseyi 04 Mart 1964 tarihli kararında Genel Sekretere, bir arabulucu ataması için yetki vermiştir.²⁶

(4) Uzlaştırma

Taraflara aralarındaki uyuşmazlığı çözmeleri için izlemeleri gereken yol veya doğrudan uyuşmazlığın çözümünü konusunda belirli bir görüş bildirilmektedir. Uyuşmazlığa taraf olanların, ortaklaşa seçtikleri üyelere

²² Faruk Sönmezoğlu ve diğerleri, **Uluslararası İlişkiler Sözlüğü**, Cem Yayınevi, İstanbul, 1992, s. 142.

²³ Goodrich ve Hambro, **a.g.e.**, s. 261.

²⁴ Sönmezoğlu ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 289.

²⁵ Sönmezoğlu ve diğerleri, **a.g.e.**, s. 26-27.

²⁶ Ali L. Karaosmanoğlu, **İç Çatışmaların Çözümü ve Uluslararası Örgütler**, Gözlem Matbaacılık, İstanbul, 1981, s. 115.

oluşan komisyonlar aracılığı ile barışın sağlanması çabalarıdır. Bu yöntemde komisyon üyeleri taraflara uyuşmazlıklarını gidermeleri için önerilerde bulunurlar. Genellikle uluslararası örgütler bünyesinde oluşturulan uzlaştırma komisyonları, görünümü itibarıyla arabulucudan daha fazla bir ağırlığa sahiptirler. Sürecin işleyişi daha resmi bir görünüm taşır. Görüşmeler komisyon tarafından belirlenen takvime göre yapılır. Sonuçta taraflara çözüm için sunulan önerilerin bağlayıcılığı yoktur.²⁷

b. Birtakım Çözüm Yolları Teklif Edilmesi Nedeniyle Zorlayıcı Yöntemler

Bu yöntemler ise; tahkim ve hukuki girişimlerdir.

(1) Tahkim

Bu yönteme başvurulabilmesi için uyuşmazlığa taraf olanların rızası şarttır. Uyuşmazlığa taraf olanların, önceden, hakemin veya hakem mahkemesinin kararının uygulanmasını kabul ettikleri bir barışçı yoldur. Taraflar, uyuşmazlıklarının uluslararası hukuk kurallarına göre çözüme kavuşturulması konusunda bir anlaşmaya varmaları durumunda, uygulanacak kurallar bir tahkimname ile tespit edilir. Uluslararası hakemlik bir çok bakımdan uluslararası yargıya benzemesine rağmen, aralarındaki en önemli farklar; uluslararası hakemlikte hakemlerin her olay için ayrı ayrı belirlenmesi ve tarafların hakemlerin yararlanacakları uluslararası hukuk kurallarını belirleyebilmeleridir.²⁸

(2) Hukuki Girişimler

Uluslararası Adalet Divanı gibi sürekli bir şekilde mahkemenin adli yöntemler uygulayarak barışı sağlamasıdır.²⁹ Taraflar dilerlerse, uyuşmazlıklarının çözümü için, bölgesel örgütlere başvurabilirler veya bölgesel antlaşmalar çerçevesinde çözüm arayabilirler. Zaten BM Antlaşması'nın 33/1. maddesinde, tarafların kendilerinin seçecekleri başka yollarla da uyuşmazlıkların çözülebileceği belirtilmektedir.

2. Uyuşmazlıkların Zorlayıcı Önlemlerle Çözülmesi

BM'nin uluslararası barış ve güvenliğin devamı için başvuracağı zorlayıcı önlemler, Antlaşma'nın VII. Bölümünde yer alan 39-51. maddelerinde, "barışın tehdidi, bozulması ve saldırı eylemi durumunda yapılacak hareket" başlığı altında düzenlenmiştir.³⁰ Zorlayıcı önlemlerin

²⁷ Faruk Sönmezoğlu, *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1989, s. 555.

²⁸ Sönmezoğlu, *a.g.e.*, s. 562-563.

²⁹ Goodrich ve Hambro, *a.g.e.*, s. 262.

³⁰ **BM Antlaşması**, maddeler 39-51.

alınmasında ve uygulanmasında başlıca sorumluluk yine Güvenlik Konseyi'ndedir.³¹

Güvenlik Konseyi, söz konusu görevlerini yerine getirirken BM'nin amaç ve ilkelerine uygun hareket etmelidir.³² Fakat, Güvenlik Konseyi'nin bu konuda aldığı kararların BM'nin amaç ve ilkelerine uygun olup olmadığını kontrol edecek bir makam yoktur.³³ Antlaşma'nın 39. maddesine göre, Güvenlik Konseyi, barışın tehdit edildiğini, bozulduğunu veya bir saldırı olduğunu öncelikli olarak belirledikten sonra uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden sağlanması için alınacak önlemler hakkında tavsiyelerde bulunur veya karar alır.³⁴

Alınan kararlar, VII. Bölümdeki zorlayıcı önlemlere uygun olmalıdır. Zorlayıcı önlemlerin alınması veto edilebileceği gibi, 39. madde gereğince barışın tehdidi, bozulması ve saldırı eyleminin belirlenmesi de veto edilebilir. Veto tehlikesi nedeniyle, Güvenlik Konseyi'nin sürekli üyelerinden birisi hakkında zorlayıcı önlemler almak mümkün olmamaktadır. Ayrıca sürekli üyeler, kendi yandaşları hakkında da böyle bir önlemin alınmasına engel olmaktadırlar. Soğuk Savaş döneminde, Kore dışında herhangi bir devlete karşı zorlayıcı önlemlere başvurulamamıştır.

40. madde gereğince; Güvenlik Konseyi durumun ağırlaşmasını engellemek üzere, tavsiyelerde bulunmadan ve alınacak önlemleri karar bağlamadan önce, barışın korunması ya da yeniden sağlanması için tarafları gerekli gördüğü geçici önlemlere uymaya çağırır. Özellikle 41. ve 42. maddelerin hükümlerine uyarak müdahalede bulunan Güvenlik Konseyi, tıpkı bir hükümet ya da hükümet üstü kuruluş gibi hareket edecektir.³⁵

Güvenlik Konseyi'nin barışın tehdidi, bozulması ve saldırı durumunda alacağı önlemler üç başlıkta değerlendirilebilir;

a. Geçici Önlemler

Güvenlik Konseyi, durumun ağırlaşmasını önlemek üzere, 39. madde uyarınca tavsiyelerde bulunmadan ya da önlemleri kararlaştırmadan önce, ilgili tarafları gerekli ya da istenir gördüğü geçici önlemlere çağırabilir. Bu geçici önlemler tarafların haklarını, iddialarını ya da konumlarını hiçbir biçimde zedelemez. Geçici önlemlerin yerine getirilmemesi halinde, Güvenlik Konseyi bunu dikkate alacaktır.

³¹ BM Antlaşması, md. 24.

³² BM Antlaşması, md. 24/2.

³³ Gönübol, a.g.e., s. 359.

³⁴ A.g.e., s. 359-360.

³⁵ Civelek, a.g.e., s. 147.

Alınacak geçici önlemlerin neler olabileceği BM Antlaşması'nda belirtilmemiştir. Güvenlik Konseyi, geçici önlemlerin belirlenmesi konusunda inisiyatifini kullanabilir. Uygulamada geçici önlemler çatışmanın durdurulması, silahlı kuvvetlerin belirlenen bölgelerden geri çekilmesi, sorunlu bölgede uluslararası denetimin kabul edilmesi, tarafların uyuşmazlık nedeniyle başvurdukları zararlar karşılık verme politikalarından vazgeçmeleri şeklinde olabilmektedir.³⁶

Geçici önlemlerin alınabilmesi için, barışın tehdit edildiğinin veya bozulduğunun ya da saldırı fiilinin varlığının söz konusu olmasına rağmen, uygulamada Güvenlik Konseyi, bu tür bir tespiti yapmaksızın, uyuşmazlıkların giderilmesinde izlenecek yöntem bakımından VI. ve VII. Bölüm hükümleri arasında her hangi bir ayırım yapmadan, uygun gördüğü zaman, tarafları geçici önlemler almaya çağırılmaktadır.³⁷

b. Silahlı Kuvvet Kullanılmasını İçermeyen Önlemler

Güvenlik Konseyi, 41. madde gereğince, kararlarını yürütmek için silahlı kuvvet kullanılmasını içermeyen ne gibi önlemler alınması gerektiğini kararlaştırabilir ve BM üyelerini bu önlemleri uygulamaya çağırabilir. Bu önlemler ekonomik ilişkiler ve demiryolu, deniz, hava, posta, telgraf, telefon ve diğer iletişim ve ulaştırma araçlarının tamamının veya bir kısmının kesintiye uğratılması olabileceği gibi, diplomatik ilişkilerin kesilmesini de içerebilir.* Bu tedbirlerin başlıca özellikleri yalnızca ekonomik ve siyasal olmaları ve askeri bir unsur taşımamalarıdır.³⁸

Güvenlik Konseyi'nin başvurabileceği önlemler bunlarla sınırlı değildir. Konsey, silahlı kuvvet kullanılmasını gerektirmeyen diğer önlemlere de başvurabilir. Bu konuda Güvenlik Konseyi'nin geniş bir yetkisi vardır.³⁹ BM üyesi devletler, Güvenlik Konseyi'nin almış olduğu silahlı kuvvet kullanılmasını gerektirmeyen önlemlere uymak zorundadırlar.⁴⁰ Ancak bu kararın, 39. maddeye göre, uluslararası barışın tehdit edildiği veya bozulduğu ya da bir saldırı eyleminin tespit edilmesi durumunda üyeler için bağlayıcı olması söz konusudur.

³⁶ Goodrich ve Hambro, **a.g.e.**, s. 296-297.

³⁷ Gönübol, **a.g.e.**, s. 362.

* Güvenlik Konseyi, 6 Ağustos 1990 tarihli, 2933. oturumunda kabul ettiği 661 sayılı kararla Irak'a ambargo konmasını kararlaştırmıştır. Benzer bir ambargo kararı daha sonra Balkanlar'daki savaşta Yugoslavya için alınmıştır.

³⁸ Civelek, **a.g.e.**, s. 147.

³⁹ Nalcioğlu, **a.g.e.**, s. 10.

⁴⁰ Körfez Savaşı'nda, Güvenlik Konseyi'nin Irak'a karşı aldığı ambargo kararına uyan üye ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Ramazan Gözen, "Türkiye'nin II. Körfez Savaşı Politikası: Aktif Politika ve Sonuçları", **Türk Dış Politikasında Gelenek ve Değişim**, Der: İhsan D. Dağı, Siyasal Kitapevi, Ankara, 1998, s. 181-183.

Uygulamada, 41. madde çerçevesinde başvuru alan önlemlerden istenilen sonuçları elde edilememektedir. Yaptırım kararlarına maruz kalan tarafın, uygulanan yaptırımlardan etkilenmeyecek derecede güçlü bir ekonomik yapısı olabileceği gibi, yaptırım kararlarının uygulanması sonucu, ekonomik kayıplara uğrayacak olan üye devletlerin bulunması veya yaptırım uygulanan devlete bir takım nedenlerden dolayı kendini yakın hisseden üye devletlerin, konulan yasakları gizlice ihlal ederek o devlete yardım göndermeleri söz konusu olabilmektedir.⁴¹ Soğuk Savaş sona erdikten sonra, 41. maddenin uygulanması, Körfez Savaşı ve Yugoslavya ile sınırlı kalmamıştır. Güvenlik Konseyi bu yetkisini Somali, Libya, Liberya, Haiti ve Ruanda'da ki olaylarda da kullanmıştır.

c. Silahlı Kuvvet Kullanılmasını Gerektiren Önlemler

Güvenlik Konseyi, 41. maddede öngörülen önlemlerin yetersiz kalacağı ya da kaldığı kanısına varırsa, 42. madde gereğince, uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için hava, deniz ya da kara kuvvetleri aracılığıyla, gerekli gördüğü her türlü girişimde bulunabilir. Bu girişimler ablukayı ve BM üyelerinin hava, deniz ya da kara kuvvetlerince yapılacak başka operasyonları içerebilir.* Askeri önlemlerin alınması kararı, Güvenlik Konseyi tarafından verilmektedir. Konsey, uluslararası barış ve güvenliğin korunması veya yeniden sağlanması için hava, deniz ya da kara kuvvetleri aracılığıyla gerekli görülen her türlü girişimlerde bulunabilir. Ancak, Güvenlik Konseyi'nin bu yola başvurması, bütün barışçı önlemlerin alınıp sonuç vermemesi üzerine gerçekleşebilmektedir.

Silahlı kuvvet kullanımını gerektiren kararların alınması, Antlaşma'nın 27/2. Maddesine göre, yani sürekli üyelerin tamamının oyları da olmak üzere 9 üyenin olumlu oyu ile alınır. Güvenlik Konseyi'nin sürekli üyeleri isterlerse askeri önlemleri içeren kararı veto edebilirler.⁴²

25. madde gereğince de bütün üye devletler Güvenlik Konseyi'nce alınan kararları kabul ederler. Zorlayıcı tedbirlerle ilgili 41. ve 42. madde

⁴¹ Ruslar'ın Sırpıları doğal müttefik olarak görmeleri ve Yugoslavya'ya karşı, Güvenlik Konseyi'nin aldığı ambargo kararına, Rusya'nın sergilemiş olduğu politika buna iyi bir örnektir. Mesut Çaşın, "Balkan Jeopolitiği ve Trajedik Bona-Hersek Savaşı", **Avrasya Dosyası**, C: 3, S: 3, (Sonbahar 1996), s. 115.

* Güvenlik Konseyi, 25 Ağustos 1990 yılında, 2938. oturumunda aldığı 665 sayılı karar ile de Irak'a abluka uygulanmasını istemiştir.

⁴² Soğuk Savaş döneminde çokça kullanılmakta olan veto hakkından dolayı BM Güvenlik Konseyi'nden karar almak neredeyse imkansız hale gelmişti. 1 Eylül 1999 tarihi itibarıyla sürekli üyelerden Çin 4, Fransa 18, İngiltere 32, ABD 72 ve Rusya (eski SSCB) 119 kez olmak üzere toplam 225 kez veto haklarını kullanmışlardır. (çevrimiçi) http://www.un.org.tr/unic_tr/guvenlik_kons_2000.htm, 15 Ekim 2000.

gereğince alınacak kararların bağlayıcılığı genellikle kabul edilmektedir.⁴³ 42. madde, Güvenlik Konseyi'ne 39. madde gereğince tanınan yetkinin tatbikatına yöneliktir.⁴⁴ Güvenlik Konseyi'nin 42. madde gereğince üye devletlerin silahlı zorlamaya katılmalarını talep etmesi, 43. maddede belirtilen şartların yerine getirilmesine bağlıdır.⁴⁵

Fakat, BM eski Genel Sekreterleri'nden Butros Gali askeri yaptırımların varlığını, uluslararası barış ve güvenliğin garantörü olarak görülen BM'nin saygınlığı açısından zorunlu görmektedir.⁴⁶ BM'nin askeri yaptırımları uygulamak amacıyla kullanacağı bir askeri gücü yoktur. Bu nedenle de bu tedbirlerin uygulanması için gerekli silahlı kuvvetleri 43. maddeye göre, üye devletlerle yapacağı antlaşmalarla temin etmektedir.⁴⁷

43. madde gereğince, BM üyesi devletler tek tek ya da gruplar halinde, uluslararası barış ve güvenliğin korunması için, Güvenlik Konseyi ile müzakereler yaparak, Güvenlik Konseyi'nin emrine verecekleri silahlı kuvvetlerin sayısı, niteliği, hazırlık derecesi ile sağlanacak yardımı belirten özel anlaşma ya da anlaşmalar yapacaklardır. Bu anlaşmalar en kısa zamanda Güvenlik Konseyi'nce müzakere edildikten sonra, devletlerin anayasalarına göre onaylanacaktır. Bu şekilde kabul edilecek anlaşmalarla, Güvenlik Konseyi'nin kontrolünde sürekli bir askeri güç bulunacaktır.

Antlaşmayı hazırlayanlar, uluslararası barış ve güvenliğin korunması için, silahlı kuvvetler sağlanması konusunda üç farklı olasılık göz önünde bulundurmışlardır. Bunlar:

(i) Ulusal orduların üstünde hatta onların yerini alan uluslararası sürekli bir ordu oluşturmak, (ii) Belirli amaçlar için uluslararası yönetim altında ulusal birlikler oluşturulmak, (iii) Ulusal stratejik yönetim ve taktik komutaya dokunmadan, ulusal silahlı kuvvetlerin genel bir uluslararası yönetimde işbirliği içinde olmaları. Üçüncü olasılık BM Antlaşması'nın kabul ettiği sistem olmasına rağmen uygulamada gerçekleştirilememiştir.⁴⁸

Antlaşma'nın 43. maddesine göre, her üye devlet Güvenlik Konseyi ile anlaşmalar yaparak, BM'ye vereceği askeri gücü belirlemesi gerekirken

⁴³ Meray, *a.g.e.*, s. 415.

⁴⁴ Goodrich ve Hambro, *a.g.e.*, s. 302.

⁴⁵ Gönübol, *a.g.e.*, s. 321.

⁴⁶ Butros Gali, **Bir Barış Gündemi**, BM Enformasyon Merkezi, Ankara, 1993, s. 25.

⁴⁷ 43 madde, Güvenlik Konseyi ile silahlı kuvvet verecek devletler arasında kuvvet ve yardım hakkında antlaşma yapılması, bu antlaşmaların üye devletlerin anayasaları gereğince onaylanmasını ve Güvenlik Konseyi'nde müzakere edilmesini öngörmektedir. Bozkurt, **Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı ve Körfez Krizi Örneği**, Atlas Kitapevi, Konya, 1996, s. 40.

⁴⁸ Goodrich ve Hambro, *a.g.e.*, 305-306.

bu güne kadar bu tür bir anlaşma yapılamamıştır.⁴⁹ BM, kuvvet kullanma ihtiyacı duyduğunda barışın ihlal edildiği tespitini yaparak üye ülkelerin kuvvet kullanmalarına izin vermektedir. Güvenlik Konseyi, silahlı kuvvet kullanılmasını gerektiren önlemlere başvurulmasına karar verme yetkisini korumakla birlikte, bu tedbirlerin uygulanması ile ilgili yetkisini üye devletlere devretmektedir.

1990 Körfez Savaşı'nda, BM üye ülkelerin kuvvet kullanmalarına izin vermiş, ABD'nin liderliğinde bazı üye devletler, BM adına askeri güç kullanarak BM kararlarını uygulamışlardır.⁵⁰ Kuvvet kullanılması uygulamalarının çoğunluğunun ABD komutası ve liderliğinde gerçekleştirilmesi ve yürütülmesi, BM'nin uluslararası toplumun ortak çıkarlarına hizmet etmekten çok, sözkonusu ülkenin –ABD- çıkarlarına hizmet ettiği iddialarına neden olmuştur.

45. maddeye göre üye devletler, zorlayıcı önlemlerin devamını sağlamak için derhal kullanılabilir ulusal hava kuvveti birlikleri bulundurmaldırlar. Bu birliklerle ilgili planlar Askeri Kurmay Komitesi'nin yardımı ile Güvenlik Konseyi tarafından belirlenecektir.

46. madde, silahlı kuvvetlerin kullanılmasına yönelik planların Askeri Kurmay Komitesi'nin yardımıyla Güvenlik Konseyi tarafından belirleneceğini ifade ederken, askeri, stratejik ve teknik planlamalarda tavsiyede bulunmada Askeri Kurmay Komitesi'ne genel kurmay görevi yüklemiştir.⁵¹

47. madde Askeri Kurmay Komitesi'nin kuruluşu ile ilgilidir. Bu Komite, Güvenlik Konseyi'nin sürekli üyelerinin Kurmay Başkanları'ndan ya da onların temsilcilerinden oluşur. 48. madde, Güvenlik Konseyi'nin uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin önlemler alırken, bu önlemlere ait kararların BM üyelerinin tamamı veya bir kısmı tarafından alınabileceğini öngörmektedir.

50. madde ise, Güvenlik Konseyi tarafından bir devlet aleyhine alınan önleyici ya da zorlayıcı önlemlerden dolayı, BM üyesi olan veya olmayan her hangi bir devlet, özel ekonomik bir takım zorluklarla karşılaşır, bu zorlukların çözümü için, Güvenlik Konseyi'ne başvurabileceği belirtilmektedir.⁵²

⁴⁹ Aslan Gündüz, **Milletlerarası Hukuk Temel Belgeler Örnek Kararlar**, Beta Yayınları, İstanbul, 1998, s. 48., Gönübol, **a.g.e.**, s. 363.

⁵⁰ Gündüz, **a.g.e.**, s. 48.

⁵¹ Goodrich ve Hambro, **a.g.e.**, s. 314.

⁵² Körfez Savaşı'nda Irak'a uygulanan ambargo nedeniyle, Türkiye, Mısır ve Ürdün, özel bir takım ekonomik zorluklarla karşılaştıklarını açıklayarak zararların giderilmesi için BM'ye başvurmuşlardır. bkz.: Hıfzı Oğuz Bekata, "Körfez Savaşı'nın Öğrettikleri ve

Uygulamada, zorlayıcı önlemlerin kabul edilmesinde Güvenlik Konseyi'nce güçlüklerle karşılaşılabilceği göz önünde bulundurularak 51. maddeye meşru müdafaa ile ilgili hüküm konulmuştur.⁵³ Bu maddeye göre; "BM Antlaşması'nın hiçbir hükmü, BM üyelerinden birisinin silahlı bir saldırıya uğraması halinde, Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli önlemleri alıncaya kadar, bu üyenin doğal hakkı olan, bireysel ya da ortak meşru müdafaa hakkına hanel getirmeyeceği" belirtilmektedir. Dolayısıyla Güvenlik Konseyi'nce alınacak zorlayıcı önlemlerin işlerlik kazanmasına kadar, saldırıya uğrayan devlet bireysel veya müttefikleri aracılığıyla bu hakkını kullanabilecektir.

Bir saldırı olması halinde, saldırıya uğrayan devlet tarafından alınan meşru müdafaa kararlarının derhal Güvenlik Konseyi'ne bildirilmesi gerekir. Güvenlik Konseyi, bu durumda Antlaşmanın VII. Bölümü gereği, saldırgana karşı bir takım zorlayıcı önlemlerin uygulanmasını kararlaştırabilir. Eğer Güvenlik Konseyi uluslararası barış ve güvenliğin korunması için gerekli önlemleri almazsa, saldırıya uğrayan devlet ya da devletler meşru müdafaa hakkını kullanmaya devam ederler.⁵⁴

VII. Bölüm hükümlerinde saldırı, 51. maddede de silahlı saldırı kavramları kullanılmış olmasına rağmen, Antlaşmanın hiçbir yerinde saldırının tanımı yapılmamıştır. Saldırıyı tanımlamak amacıyla BM tarafından 1950'lerde başlayan çalışmalar, 14 Aralık 1974 tarihinde, Genel Kurul'un 3814. kararıyla tamamlanmıştır.⁵⁵

Karara göre saldırı: bir devletin diğeri bir devletin egemenliğine, toprak bütünlüğüne veya siyasal bağımsızlığına karşı veya BM Antlaşması ile bağdaşmayan diğeri herhangi bir şekilde silahlı kuvvet kullanılmasıdır. Bir devletin BM Antlaşması'na aykırı şekilde ilk silahlı kuvveti kullanması, saldırının gerçekleştiğine karine teşkil eder. Kuvvete ilk başvuran devletin eylemi saldırı olarak kabul edilmekle beraber, bu konudaki son tespiti yapan makam Güvenlik Konseyi'dir.

Zorlayıcı önlemlerin alınmasını sağlayan diğeri şartlar ise, Antlaşma'nın VIII. Bölümünde düzenlenmiş olan 'Bölgesel Antlaşmalar' ile Genel Kurul'un barışın korunması konusundaki yetkisini arttırmak için alınan "Barış İçin Birleşme Kararı"dır.

Düşündükleri", **Birleşmiş Milletler Türk Derneği Yılığ 1992**, Kısmet Matbaası, Ankara, 1992, s. 14-17.

⁵³ Civelek, **a.g.e.**, s. 148.

⁵⁴ Gönübol, **a.g.e.**, s. 365., Civelek, **a.g.e.**, s. 149.

⁵⁵ Saldırının tanımlandığı kararın Türkçe metni için bkz.: Gündüz, **a.g.e.**, s. 118-120.

1945 yılında kurulmuş olan BM, ilk büyük sınavını Kore olayı ile verdi.⁵⁶ Kurulması ile birlikte kendisinden çok şey beklenen BM, uyuşmazlıkların barışçı yollarla çözümünü öngörmekte ve meşru müdafaa haricinde güç kullanılmasını yasaklamaktaydı. Antlaşmayla gelen bu yeni sistemin, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında etkili olmayacağı yaşanan ilk tecrübeye kendini belli etti.

Güvenlik Konseyi'nin sürekli beş üyesinin sahip olduğu veto hakkı nedeniyle Güvenlik Konseyi'nin karar alması neredeyse imkansız hale gelmişti. Sürekli üyeler arasındaki siyasal farklılıktan kaynaklanan bu kilitlenmenin yanı sıra bir de sistemin yapısından kaynaklanan kilitlenmeler de söz konusu olabilmekteydi. Güvenlik Konseyi'nin sürekli beş üyesi ile ilgili bir uyuşmazlığın gündeme gelmesi durumunda ilgili ülke alınan kararı veto etmekteydi.

Yine, uluslararası barış ve güvenliğin korunması için, 45. maddeye göre kurulması düşünülen BM Ordusu'nun ve 47. maddeye göre kurulması gereken Askeri Kurmay Komitesi'nin kurulamaması, BM'ye ümit bağlayanlar için bir hayal kırıklığı olmuştur. İki kutuplu dönemde yaşanan 1948 Berlin Ablukası ve 1950 Kore Olayları,⁵⁷ BM'de kararların alınabilmesinin kolaylaştırılması için yeni arayışlara neden oldu.

(1) Birleşmiş Milletler ve Bölgesel Antlaşmalar

Antlaşma'nın VIII. Bölümünde 52-54. maddelerde düzenlenmiştir. 52/1. madde de üye ülkelerin uluslararası barış ve güvenliğin korunması amacıyla, bölgesel anlaşmalar yapıp, örgütler kurabileceğini belirtmektedir. 52/2. de ise, bölgesel anlaşmalar yapan veya örgütler kuran BM üyeleri, yerel uyuşmazlıklarını Güvenlik Konseyi'ne getirmeden önce, bölgesel anlaşmalar veya örgütler aracılığıyla, barışçı yollarla çözmeye çalışabilirler. Eğer bu tür bir girişim başarıyla sonuçlanırsa, uyuşmazlığın Güvenlik Konseyi'ne getirilmesine gerek kalmayacaktır. Güvenlik Konseyi, yerel sorunların bölgesel girişimlerle çözülmesini desteklemektedir.

53. maddeye göre, bölgesel örgütlerin uluslararası barış ve güvenliğin korunmasındaki görevleri belirlenmektedir. Buna göre, Güvenlik Konseyi gerekli gördüğü durumlarda bölgesel örgütlerden, kendi yetkisi altında zorlayıcı önlemleri uygulamasını isteyebilir. Güvenlik Konseyi'nin izni olmaksızın, bölgesel anlaşmalar veya bölgesel örgütlere dayanarak hiçbir zorlayıcı önlem uygulamasına gidilemeyecektir. Güvenlik Konseyi'nden zorlayıcı önlemler için izin almak vetoya tabi bir karar olduğu için uygulamada bu tür bir karar çıkarmak çok zordur. Bölgesel

⁵⁶ Ayrıntılar için bkz.: Gönlübol, **a.g.e.**, s. 365-369.

⁵⁷ Kore olayında nasıl karar alındığı ile ilgili olarak bkz.: Sadi Çaycı, **Silahlı Kuvvetlerin Kullanılması**, Genel Kurmay Basımevi, Ankara, 1995, s. 13.

örgütlerde bu olumsuzluğu gidermek için, kuruluş sözleşmelerinde, doğrudan doğruya 51. maddeye atıfta bulunarak müşterek (ortaklaşa) meşru müdafaa hakkından yararlanmak istemişlerdir. Çünkü müşterek veya bireysel meşru müdafaa hakkını kullanmak için Güvenlik Konseyi'nden izin alınmasına gerek yoktur.⁵⁸

(2) Barış İçin Birleşme Kararı

BM Genel Kurulu'nun uluslararası barış ve güvenliğin korunmasındaki rolü ikinci derecededir.⁵⁹ Güvenlik Konseyi uyuşmazlıkla ilgilendiği sürece, Genel Kurul bu konuda karar alamaz. Güvenlik Konseyi'nin veto uygulamaları nedeniyle işleyemez duruma gelmesi üzerine, sistemde meydana gelen bu tıkanıklığı aşmak amacıyla, Genel Kurul kendisinin uluslararası barış ve güvenliğin korunması konusundaki yetkilerini arttıran, "Barış İçin Birleşme Kararı"nı almıştır.⁶⁰ Genel Kurul'un uluslararası barış ve güvenliğin korunması konusundaki yetkilerini arttıran bu karar, Antlaşma hükümlerinin yorumlarının genişletilmesiyle sağlanmıştır.⁶¹

Karara göre Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenliğin korunması ile ilgili görevlerini, veto hakkının kötüye kullanılması nedeniyle yerine getiremezse, Genel Kurul barışın ihlal edilmesi, tehdit edilmesi veya saldırı eyleminin gerçekleşmesi durumunda, silahlı kuvvetlerin kullanılması da dahil olmak üzere, üye devletlere uygun olan önlemleri tavsiye etmek için uyuşmazlığı ele alacaktır.

Barış İçin Birleşme Kararı, A-B ve C kararları olmak üzere üç ayrı karardan oluşmaktadır. Bu kararlar içinde en önemlisi ise A kararıdır.

A kararına göre; Güvenlik Konseyi sürekli üyeleri arasında oybirliği olmadığından, barışın tehdit edilmesi, ihlali veya saldırı eyleminin olduğu herhangi bir durumda, uluslararası barış ve güvenliği sağlamak için sorumluluklarını yerine getiremezse, Genel Kurul uluslararası barış ve güvenliği korumak veya gerekirse, silahlı kuvvetlerin kullanılması da dahil olmak üzere, üye devletlere, ortaklaşa önlemlerin alınması için, uygun tavsiyelerde bulunmak amacıyla derhal konuyu ele alır. Eğer o sırada Genel Kurul toplantı halinde değilse, Güvenlik Konseyi üyelerinden herhangi

⁵⁸ Gönübol, **a.g.e.**, s. 370.

⁵⁹ Gündüz, **a.g.e.**, s. 48.

⁶⁰ Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 3 Kasım 1950 tarihli ve 377 sayılı kararıyla kabul edilen metnin tamamının Türkçe çevirisi için bkz.: Gündüz, **a.g.e.**, s. 114-118., Goodrich ve Hambro, **a.g.e.**, s. 719-725.

⁶¹ Gönübol, **a.g.e.**, s. 371. Genel Kurul'un bu konudaki yetkilerini artırma çabaları BM'nin ilk kuruluş yıllarına kadar uzanır. 1946 da İspanya'daki Franco rejimi ile ilgili sorun, 1947 Yunanistan iç savaşı ile ilgili sorunlar Genel Kurul'a sunulmuştur. **A.g.e.**, s. 371-372.

yedisi (bu sayı günümüz için 9 olmuştur) veya BM üyelerinin çoğunluğunun isteği üzerine, 24 saat içinde olağanüstü toplanır.⁶²

Uzaması uluslararası barış ve güvenliğin korunmasını tehlikeye düşürebilecek nitelikteki uluslararası gerginliklerle ilgili olarak on dört üyeden oluşan bir Barış Gözlem Komisyonu'nun kurulması ve bu tür gerginlikleri gözetleyerek raporlar hazırlaması kararlaştırılmıştır. BM'nin ilke ve amaçlarına uygun olarak, ve 51.ve 52. maddelerdeki ortaklaşa meşru müdafaa ve bölgesel anlaşmaları/örgütleri dikkate alarak, uluslararası barış ve güvenliği korumak ve kuvvetlendirmek için kullanılabilir yöntemleri incelemesi ve Genel Kurul ile Güvenlik Konseyi'ne rapor vermesi için on dört üyeden oluşan bir Ortaklaşa Önlemler Komitesi kurulmuştur.⁶³

Barış İçin Birleşme Kararına o dönemlerde SSCB ve önderliğini yaptığı Doğu Bloku ile diğer bazı devletler şiddetle itiraz ederek, alınan kararın hukuki olmadığını ve Antlaşmanın hükümlerine aykırı olduğunu iddia etmişlerdir.⁶⁴ BM Antlaşması uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında Güvenlik Konseyi'ni tek yetkili kılmıştır. Barış İçin Birleşme Kararında ise, Güvenlik Konseyi'nin bu yetkisi devam etmekte, fakat veto uygulaması nedeniyle, Güvenlik Konseyi'nin karar alamaması durumunda, Genel Kurula, gerektiğinde silahlı kuvvetlerin kullanılmasını da içeren bir yetki verilerek, barış ve güvenliğin sağlanması için harekete geçme izni verilmiştir.

Barış İçin Birleşme Kararı, Genel Kurula barış için bağlayıcı karar almak yetkisini vermemekte, sadece, barış ve güvenlik konusunda, bu organın sahip olduğu yetkiyi teyit etmektedir.⁶⁵ Genel Kurul Barış İçin Birleşme Kararı çerçevesinde,1950 yılında Çin'in Kuzey Kore'nin tarafında savaşa katılmasında, 1956 yılında Süveyş Krizi'nde ve aynı tarihlerdeki Sovyetler Birliği'nin Macaristan'daki isyana müdahale etmesinde, toplantılar yaparak bu sorunları görüşmüştür.

Sonuç

Uluslararası barış ve güvenliğin korunmasında, BM öncelikle sorunun giderilmesi için barışçı çözüm yollarına başvurmaktadır. Bu çözümler, sorunun giderilmesinde etkili olmadığında, Antlaşma'nın VII. Bölümü gereğince kuvvet kullanılmasına karar verebilir. Kuvvet

⁶² A. LeRoy Bennett, **International Organizations: Principles and Issues**, 6. Edition, Prentice Hall International, London, 1995, s. 138.

⁶³ Meray, **a.g.e.**, s. 451.

⁶⁴ Gönübol, **a.g.e.**, s. 373.

⁶⁵ **A.g.e.**, s. 374.

kullanmanın önündeki en önemli engeller devletlerin toprak bütünlüğünün korunması, siyasal egemenlik ve iç işlerine karışmama ilkeleridir. BM'nin kurulduğu dönemlerde uluslararası güvenlik, geleneksel olarak devletlerin güvenliği anlamına gelmekteyken, günümüzde bu anlayış geçerliliğini yitirmektedir. Özellikle Soğuk Savaş döneminin sona ermesi, teknolojiye ilerlemeler, insan hakları ve çevrenin korunmasına ilişkin söylemlerin önem kazanması gibi değişimler karşısında, bu güvenlik anlayışı yetersiz kalmaktadır.

Günümüzde güvenlik, sadece devletlerin güvenlik ve çıkarlarının korunmasını değil, aynı zamanda insanların da güvenlik ve haklarının korunması anlamına gelmektedir. Ayrıca devletin uluslararası sistemin yegane aktörü olma durumunun ciddi olarak tartışılması da güvenlik anlayışındaki değişimi hızlandırmaktadır. Özellikle geniş çaplı insan hakları ihlallerinin yaşandığı iç çatışmalar karşısında BM, bir tarafta uymak zorunda olduğu kurucu Antlaşma'nın hükümleri, diğer tarafta ise ciddi boyutlara ulaşan insan hakları ihlallerinin varlığından kaynaklanan bir ikileme düşmektedir; Bu ikilemler Irak, Somali ve Bosna Hersek, Haiti ve Ruanda gibi olaylarda yaşanmıştır. Yaşanan ikilemler BM Antlaşması'nın uyumsuzlukların çözümüne yönelik hükümlerinin güncelleştirilmesi zorunluluğunu ortaya koymuştur.